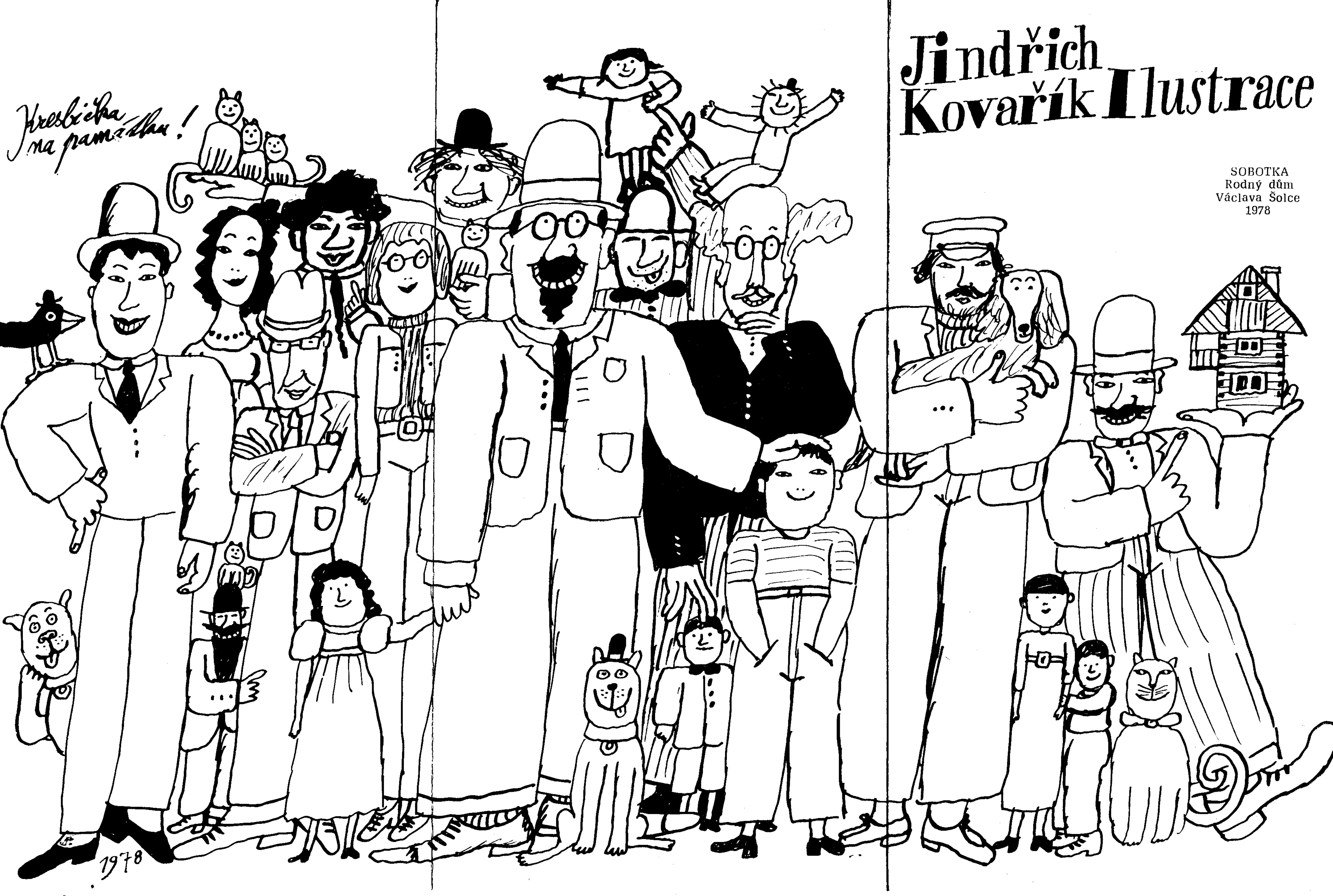

Jindřich Kovarčík Ilustrace

SOBOTKA
Rodný dům
Václava Šolce
1978

*Průběha
na paměti!*

1978

Když myslíme na ilustrace dětské knihy a na jejich tvůrce-ilustrátory, připadá nám vždy především úkol charakterizovat jednotlivé výrazy, rozlišit je od sebe navzájem. Nebývá to v každém případě snadné: rozdíl netkví pouze v tom, jestli a pokud se který umělec specializoval na určité literární žánry — jsou mnohem hlubší a projevují se zvláště výrazně v hranicích samého žánru.

V těch pětadvaceti letech života, která Jindřich Kovařík věnoval dětské knize, lákala ho stejně poezie, jako krása krajiny, kniha pro nejmenší i folklor. V poslední době se zvláště hluboce zamýšlí nad lidskými city a nad vztahy mezi lidmi. Nedělá to v obecné poloze filosofa, ani s popisnou péčí analyzujícího psychologa. Umělec má zvláštní prostředek, jak přivést diváka k zamyšlení o tom, do jaké míry lidé uvažují zdravě či nezdravě, zda jednájí obětavě nebo ne, jak diváku pomoci nahlédnout do vlastní duše, do vlastního vědomí. Tím prostředkem je nadsázka, hyperbola, ať už se jeví humorem, lyrickým zasněním nad krásou přírody, groteskní paralelou mezi životem dětí a dospělých či jinak.

V celém průběhu své ilustrační činnosti zůstává Jindřich Kovařík osobitě svůj. Myslím třeba na jeho pohledy na krajinu: naprosto se vymykají z neutrální záznamové roviny, umělec ji prožívá hluboce, ať jde o Prahu, o lidi a místa různých krajů naší vlasti, nebo o cizí exotické kraje, které dovede dětem kouzelně přiblížit — tak jako učinil v povídce o chudobném chilském chlapci Meli Antu.

Přímo hmatatelně cítíme niterný vztah Jindřicha Kovaříka ke krajině i v jeho ilustracích k poezii (sbírky básní Jana Nohy, Františka Nechvátala). Proniká k nám ve zvláštní podobě i v poslední sbírce folkloru, v knize Běžel z lesa zajíček. To se Kovařík postupně už octl u humorné hyperboly klauniád. Klaun není šašek, klaunství je svého druhu filosofie, říká ve známém dialogu Jan Werich. „Svého druhu“ — tak bychom měli chápat význam klaunova humoru, přímý v účasti na klauniádě, i nepřímý v jejím výtvarném zpodobení.

Ilustrační cyklus knihy Běžel z lesa zajíček je i jinak bohatý pestrostí výtvarníkůvých cílů: tím jak se u něho setkávají figurální celky s detai-

lem, jak skvěle a neschematicky postihuje množství, jak vytváří nový obrazový seriál, jak aktivně odpovídá hádance (který pták má na ocase abecedu, a který raka?) nebo doplňuje dětské říkadlo, jak spojuje obraz s písmem, jak vyvažuje krajinu s lidskou postavou a mnoha jinými znaky a kvalitami. V proniku klauniády i do této oblasti folkloru, do prostého dětského myšlení nejde o skepsi platící pospolitému životu dětí a dospělých: ta by byla sotva přiměřená dětské schopnosti soudit a hodnotit. Obrazová nadsázka a parabola mohou zato vést k rozpoznání nesmyslného v lidském dění a konání. Děti nepřebírají jenom nekriticky názory a soudy dospělých, z konfrontace s nimi se u nich rodí jejich vlastní dětské postoje, jejich myšlenková samostatnost, na které by nám mělo záležet jako na kvalitě rozhodující o budoucích dnech společnosti.

Jedním z posledních ilustračních cyklů Jindřicha Kovaříka jsou kresby k Pergaudovu klasickému vyprávění Knoflíková válka. Sama myšlenka paralely archaického pojetí znaků války a její groteskní podoby v citech a příbězích chlapeckého života má zvláštní hlubší význam. Ilustrátor se soustřeďuje na výrazy a gesta postav, rozšiřuje hustotu ilustrací jejich dělením, svérázně se dotýká charakteru politické karikatury. Přítomná doba zdá se nedoceňuje význam politické karikatury, jako by jí dnes bylo méně zapotřebí než kdysi v třídní antagonické společnosti. Ale není tomu tak — změnila pouze cíle a podoby. Jindřich Kovařík ve své ilustraci usiluje shodně s ní o hlubší sondu do vztahů lidského života, vede čtenáře, aby podle svých sil zobecňovali, postupovali od konkrétních situací k pochopení podstaty a smyslu života.

František Holešovský

Jindřich Kovařík
Narozen 1928 v Plzni.
V roce 1953 absolvoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze v ateliéru prof. J. Nováka.

Samostatné výstavy:

1969/ Obrazy a grafika, galerie na Karlově náměstí, Praha
1974/ Ilustrace, Galerie Mladé fronty Praha
1977/ Grafika, Malá galerie Československého spisovatele, Praha
1978/ Ilustrace, Obvodní kulturní dům, Praha

Z účasti na výstavách:

1965/ Ilustrácie pre deti, Bratislava
1966/ 2. bienále užité grafiky, Brno
1967/ 1. pražský salon, Praha
1967/ Výstava grafiků Prahy 6, Drancy
1973/ Knihy všem, nejhezčí dětem, Plzeň
1977/ Bienále ilustrací, Bratislava
1976/ Výstava ilustrací pro děti, Bologna
1976/ 7. bienále užité grafiky, Brno
1978/ Umění vítězného lidu, Praha

Z knih, které ilustroval:

Z. a V. Adlovi / Krásná a slavná / SNDK / 1961
V. Mihálik / Kým ja spinkám / Mladé letá / 1962
M. Stingl / Meli Antu, tvůj kamarád z Chile / SNDK / 1964
F. Feld / Kočka, která uměla všechny řeči světa / SNDK / 1965
B. Traven / Lákař banditů / SNDK / 1967
F. Nechvátal / Rosa, rosa rosička / Albatros / 1972
J. Noha / Okénko do nebe / Albatros / 1972
Knížka Strýčka Jedličky / Albatros / 1974
O. Sirovátka / Běžel z lesa zajíček / Albatros / 1975
O. L. Kirkegaard / Albert / Albatros / 1978
L. Perguad / Knoflíková válka / Mladá fronta / 1978

